

**Ankara
Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO**

HBYS Programı

**Hukuk Başlangıcı
Dersleri**

***TOPLUMSAL
DÜZEN KURALLARI
VE
HUKUK***

Hukuk Kuralları

Hukuk Kuralları ile Diğer Toplumsal Düzen Kuralları Arasındaki İlişkiler

- Din kuralları ile hukuk kuralları bazı noktalarda birbirinden ayrılmaktadır:Din kurallarının yaptırımı genellikle manevi niteliktedir. Bu ise günahkâr olma ve ahirette Tanrı tarafından cezaya çarptırılma şeklindedir. Diğer bir ifadeyle, din kurallarına aykırı davranışın cezası hayatta iken değil, ancak ölünce verilebilmektedir. Ancak din kurallarının ihlalinin cezası yalnızca manevi nitelikte değildir. Örneğin İslam dini ele alındığında hırsızlık halinde, kol kesilmesi, adam öldürme halinde kisasın uygulanması, zina halinde recm gibi dünyevi cezalar da söz konusudur. Din kuralları genellikle insanların inançları ile ilgili kuralları düzenlerler ve Tanrı buyruğu olan bu kurallar zamanla değişmez niteliktedir. Oysa hukuk kuralları toplum düzenini sağlamak amacıyla konuldukları için, toplumsal hayattaki değişimlere paralel olarak değişmektedir.
- Ahlak kuralları ile hukuk kuralları aslında iç içe girmiş bulunmaktadır. Ahlak kurallarına aykırı olan davranışlar çoğu zaman hukuk kurallarına da aykırılık oluşturur. Başka bir ifadeyle, toplumun ahlak anlayışıyla çelişen hukuk kurallarının uzun süre yaşama şansı bulunmamaktadır. Bazı ahlak kurallarının hukuk kurallarının içinde olduğu görülmektedir. Örneğin, Borçlar Kanunu'nun 19 ve 20. maddelerine göre, ahlaka aykırı sözleşme hükümleri geçersizdir. Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesine göre de, "Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır". Aynı şekilde Ceza Kanunda da bazı ahlaka aykırı fiiller (zina yapmak, hırsızlık yapmak, iftira gibi) suç teşkil etmektedir. Örneğin, zina yapmak, hırsızlık yapmak, iftira gibi suçlar. Kanunlarda yer alan bu hükümleri çoğaltmak olanaklıdır. Buradan da görüleceği üzere ahlak kuralları özel hukuk yanında kamu hukuku üzerinde de etkili olmaktadır. Ahlak kuralları ile hukuk kuralları bazı noktalarda birbirlerinden ayrılmaktadır: Din kurallarında olduğu gibi ahlak kuralları ile hukuk kuralları arasındaki en önemli ayırım, yaptırım konusunda görülmektedir. Hukuk kurallarının yaptırımı kamu gücü ile desteklenmiştir. Buna karşılık ahlak kurallarına uymamanın yaptırımı, toplumun o kişiyi "hoş görmeme"si şeklindedir. Hukuk sistemlerine göre farklılıklar olsa da hukuk kurallarının büyük kısmı yazılı hale getirilmiştir. Ancak ahlak kuralları yazılı kurallar olmayıp toplumun vicdanında yaşayan kurallardır.
- Görgü kuralları ile hukuk kuralları bazı noktalarda birbirlerinden ayrılmaktadır:Görgü kurallarına uymamanın yaptırımı, toplum tarafından kınanma olup, devlet tarafından desteklenen bir yönü yoktur. Genel görgü kurallarına uyulmaması hukuka aykırılık oluşturmaz. Buna karşılık hukuk kurallarına uymak devletin zorlayıcı gücüne bağlanmıştır. Hukuk kuralları genellikle yazılı olduğu halde, görgü kuralları yazılı değildir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere bazı görgü kuralları kanunda düzenlenip hukuk kuralı haline getirilmiştir. Örneğin, iki kişinin sokakta birbirleriyle selamlaşması bir görgü kuralı olmasına karşın, iki askerin birbirini selamlamaları hukukî bir ödevdir..

Toplumsal Düzen ve Hukuk

- İnsanlar toplum halinde yaşarlar. Toplum yaşamının düzen içinde devam edebilmesi, insanların gerek birbirleriyle ve gerekse toplumla olan ilişkilerinde uyacakları bir takım kuralların varlığına bağlıdır.
- Toplum halinde yaşayan insanların yerine getirmek zorunda oldukları ödevleri ve kullanacakları yetkileri gösteren kurallara “toplumsal düzen kuralları” denilmektedir.
- Toplum hayatını düzenleyen çok çeşitli sosyal düzen kuralları bulunmaktadır. Bunlar; “din kuralları”, “ahlak kuralları”, “görgü kuralları” ve “hukuk kuralları”dır. Bu kurallar birbirine benzer özellikler taşımasına ve her biri toplum hayatını doğrudan ya da dolaylı düzenlemeye yönelik olsa da aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır.
- Kuşkusuz tüm kurallar içinde hukukun özel bir yeri ve önemi vardır. Diğer kurallardan hukuku farklı kılan pek çok nitelik olsa da en farklı kılan nitelik, hukuktaki yaptırım ögesidir. Devlet gücü ile bu yaptırımlar ve uygulanışı güvence altına alınmıştır.

Hukuk Kuralları

- Toplum halinde yaşamak zorunda olan insanların birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen en önemli sosyal düzen kuralı hukuk kurallarıdır.
- Hukuk kuralları ile diğer sosyal düzen kuralları arasında sürekli bir ilişki ve etkileşim bulunmaktadır. Bu çerçevede bazı ahlak ve din kuralları zamanla hukuk kuralı niteliğini kazanmış olabilir. Örneğin, hırsızlık yapmak hem dinen yasak hem gayri ahlaki bir davranış hem de hukuka aykırıdır.

Hukuk Kuralları-1

- Çağdaş toplumlarda çeşitli toplumsal davranış kuralları arasında hukuk kuralları ayrı bir konum ve önemi haizdir. Hukuk kuralları devlet otoritesi tarafından konulmuş olduğu için bu kuralların ardında devletin zorlayıcı gücü yer alır. Hukuk kurallarının güvencesi devlet otoritesidir. Diğer kural türlerine uyulmaması durumunda bir yaptırım uygulanmazken hukuk kurallarına aykırı davranıldığında devlet tarafından kuralı ihlal edene bir yaptırım uygulanır.
- Hukuk kurallarının ayırt edici ögesi olan **müeyyide-yaptırım** hukuk kuralının içerdiği buyruğun (emir-yasak) yerine getirilmesini sağlayan ve hukuk kuralına karşı gelenler hakkında söz konusu olup uygulanan hukuki sonucu ifade eder.
- Yaptırım-müeyyide, “hukuk kuralının ihlaline tepki olarak gösterilen ve devlet tarafından bizzat uygulanan cebir” olarak tanımlanır. Yaptırımlar hukuki ve cezai yaptırım biçiminde olabilir. Ceza yaptırımı idam cezası, hapis cezası, para cezası; hukuk yaptırımı iptal-geçersizlik, tazminat gibi çeşitli türlerde olabilir.
- Toplumda bireylerin hukuk kurallarına riayet etmesini hukuk kuralının ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar sağlar. Gerçekten de devlet yetkili organları vasıtasıyla hukuk kuralını ihlal edenlere yaptırım uygulamak suretiyle toplumdaki bireyleri hukuk kuralına uymaya zorlar. Yaptırım ile karşılaşmak istemeyen bireyler hukuk kurallarına uymak zorunda kalırlar. Yaptırıma sahip olmak hukuk kurallarını diğer toplumsal davranış kurallarından üstün kılar ve hukuk kurallarını en etkili toplumsal davranış kuralları haline getirir.

Hukuk Kuralları-2

- Yukarıdaki bilgiler özetlenerek **hukukun tanımı** şu şekilde verilebilir: **Devletin yetkili organları tarafından konulmak suretiyle uygulamaya geçen, toplumda insan ilişki ve davranışlarının düzenlenmesi suretiyle toplumsal düzenin sağlanmasını amaçlayan ve bunlara uyulması devlet tarafından bizzat yaptırım uygulamak suretiyle zorla sağlanan toplumsal davranış kuralları bütünüdür.**
- Hukuk kurallarının yöneldiği hedef adaleti gerçekleştirmektir. Adalet hukuk kuralının yönelmiş olduğu amaçtır. Adalet haklılık, hakka uygunluk anlamına gelir. Hak ise doğruluk, ölçülülük ve gerçeğe uygunluk demektir. Buradan da anlaşılacağı üzere hukuk kuralları toplumda bireyler arasından meydana gelecek çıkar çatışmaları için gerçekçi, doğru ve ölçülü bir çözüm sunabilmeli, hukuk kuralları bütünüünün oluşturduğu düzen olarak hukuk düzeni de aynı niteliği taşımalıdır. Böyle bir düzende bireylerin hukuk kurallarına uyması kendiliğinden cebir ve yaptırım uygulanmaksızın gerçekleşebilir. Böylece toplumda barış daha etkili biçimde kurulur ve daha kalıcı olarak sağlanır.

Ders sonu

**iyi
haftalar!**

